

Sygn. akt VIII U 1948/16

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 14 lipca 2016 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych II Oddział w Ł. na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 84 ust. 1 i ust. 9, 11 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych zobowiązał K. P. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tytułu renty rodzinnej za okres: - od dnia 1 lipca 2015 roku do dnia 30 września 2015 roku w kwocie 2800,77 zł.

/decyzja - k.nienum. akt ZUS/

W dniu 8 sierpnia 2016 roku wnioskodawczyni złożyła odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę, podnosząc, że działała w dobrej wierze, przyjmując świadczenie wypłacone przez ZUS, a pomyłka ZUS pozbawi ją możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb i kontynuowania leczenia.

/odwołanie - k. 2/

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 22 sierpnia 2016 roku organ rentowy wniósł o jego oddalenie, argumentując, jak w zaskarżonej decyzji.

/odpowiedź na odwołanie - k. 6/

Na rozprawie w dniu 29 listopada 2016 r pełnomocnik wnioskodawczyni ustanowiony z urzędu wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, oświadczając, że koszty nie zostały pokryte w żadnej części.

/e -protokół z dnia 29.11.16 – 00:13:16/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni K. P. (1) urodziła się w dniu 30 lipca 1951 roku.

/okoliczność bezsporna/

Wnioskodawczyni pobiera emeryturę rolniczą, z okresów pracy w gospodarstwie rolnym i podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, w wysokości 1040,89 zł brutto.

/okoliczność bezsporna/

W dniu 1 lipca 2015 r zmarł mąż wnioskodawczyni – K. P. (2), który miał ustalone prawo do świadczenia emerytalnego z ZUS.

/okoliczność bezsporna/

W dniu 8 lipca 2015 r wnioskodawczyni złożyła wniosek o rentę rodzinną. We wniosku wskazała, że małżonkowie wspólnie zamieszkiwali, nie występowała wcześniej o świadczenie do ZUS, występowała z wnioskiem o świadczenie do KRUS, pobiera świadczenie z KRUS.

/wniosek – akta ZUS, zeznania świadka P. P. e - protokół z dnia 29.11.2016 r 00:07:21/

Decyzją z dnia 24 sierpnia 2015 r organ rentowy przyznał wnioskodawczyni rentę rodzinną od 1 lipca 2015 r, na stałe, w wysokości 933,59 zł. Decyzja zawierała pouczenie, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do dwóch lub więcej świadczeń emerytalno – rentowych organ rentowy wypłaca jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane

przez emeryta – rencistę(IV). Pouczenie czytał syn wnioskodawczyni, który zajmował się składaniem wniosku o rentę rodzinną.

/decyzja – k. 17,18akta rentowe/

Wnioskodawczyni wypłacono łącznie kwotę 2800, 77 zł z tytułu renty rodzinnej za okres lipiec – wrzesień 2015 r – 1867,19 zł w dniu 28 sierpnia 2015 r, 933,59 zł w dniu 15 września 2015 r.

/wykaz wypłat – k. 22 akt ZUS/

Decyzją z dnia 10 września 2015 r Prezes KRUS, załatwiając wniosek z dnia 4 września 2015 r odmówił prawa do wypłaty świadczeń w zbiegu na podstawie art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r o ubezpieczeniu społecznym rolników, podnosząc, iż wysokość emerytury z KRUS jest wyższa niż renta rodzinna, zatem wypłata świadczenia będzie kontynuowana przez KRUS.

/decyzja – k. 20 akt ZUS/

Decyzja ta wpłynęła do ZUS w dniu 18 września 2015 r.

/decyzja – k. 20 akt ZUS/

Od 1 października 2015 r wstrzymano wypłatę renty rodzinnej.

/okoliczność bezsporna/

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny dowodów i zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Renta rodzinna przysługuje uprawnionym członkom rodziny osoby, która w chwili śmierci miała ustalone prawo do emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy lub spełniała warunki wymagane do uzyskania jednego z tych świadczeń (art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity Dz.U.2016.887), zaś przy ocenie prawa do renty przyjmuje się, że osoba zmarła była całkowicie niezdolna do pracy (art. 65 ust. 2 ustawy).

Na mocy art. 67 ust. 1 pkt 3 tej ustawy do renty rodzinnej uprawnieni są (...) spełniający warunki określone w art. 68-71 małżonek (wdowa i wdowiec).

Renta rodzinna stanowi część świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu a podstawę do obliczenia renty rodzinnej powinno stanowić świadczenie, które przysługiwałoby zmarłemu (art. 73 ustawy emerytalnej). Renta rodzinna wynosi dla jednej osoby uprawnionej – 85% świadczenia, które przysługiwałoby zmarłemu. (art. 73 ust. 1 pkt. 1)

Zgodnie z art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r.o ubezpieczeniu społecznym rolników / Dz.U.2016.277 j.t/w razie zbiegu prawa do emerytury lub renty przysługującej na podstawie ustawy z prawem do emerytury lub renty z innego ubezpieczenia społecznego, uprawnionemu wypłaca się jedno wybrane przez niego świadczenie.

Przepis art. 33 ust. 2 ustawy reguluje kwestię zbiegu prawa do świadczenia, w sytuacji, w której jedna osoba spełnia warunki do otrzymania więcej niż jednego świadczenia (emerytury lub renty), z różnych systemów ubezpieczeniowych. Przepis ten wyraża, przyjętą przez ustawodawcę w ustawie o ubezpieczeniu rolników, ogólną zasadę pobierania jednego świadczenia (tzw. zasada niekumulacji), która dotyczy zbiegu świadczenia przysługującego z tytułu prawa do renty lub emerytury rolniczej ze świadczeniem przysługującym z tych samych tytułów, ale z innego ubezpieczenia społecznego. Zgodnie z nią uprawniony do więcej niż jednego świadczenia z tego tytułu wybiera, które świadczenie chce otrzymywać. Przy czym, wybór świadczenia należy do sfery jego samodzielnych uprawnień i nie

podlega ocenie. To znaczy, że nawet jeżeli uprawniony zażąda wypłaty niższego świadczenia, żądanie to musi zostać uwzględnione./tak SN w postanowieniu z dnia 11 września 2013 r, II UK 186/13, LEX nr 1675284/

W myśl art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Zgodnie zaś z ust. 2 pkt 1 w/w przepisu za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

W ustępie 4 i 5 cytowanego przepisu ustawodawca określił, za jaki okres można skutecznie żądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. I tak nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Stosownie do treści art. 84 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 roku, poz. 963.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Zgodnie z ust. 9 analizowanego przepisu przepisy ust. 1-8 stosuje się także do pieniężnych świadczeń innych niż z ubezpieczeń społecznych, wypłacanych przez Zakład na mocy odrębnych przepisów.

W myśl przywołanego ust. 11 wskazanego przepisu - jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę.

Kwestią sporną w niniejszym postępowaniu pozostała okoliczność, czy wnioskodawczyni pobrała nienależne świadczenie w okresie lipiec – wrzesień 2015 r.

Z ustaleń wynika, że wnioskodawczyni pobiera emeryturę rolniczą, z okresów pracy w gospodarstwie rolnym i podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, w wysokości 1040,89 zł brutto i pobierała ją także w spornym okresie.

W dniu 8 lipca 2015 r wnioskodawczyni złożyła wniosek o rentę rodzinną. We wniosku wskazała, że pobiera świadczenie z KRUS.

Decyzją z dnia 24 sierpnia 2015 r organ rentowy przyznał wnioskodawczyni rentę rodzinną od 1 lipca 2015 r, na stałe, w wysokości 933,59 zł. Decyzja zawierała pouczenie, że w razie zbiegu u jednej osoby prawa do dwóch lub więcej świadczeń emerytalno – rentowych organ rentowy wypłaca jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez emeryta – rencistę(IV). Pouczenie to czytał syn wnioskodawczyni, który zajmował się składaniem wniosku o rentę rodzinną.

Nie można zgodzić się z zarzutem wnioskodawczyni, że decyzja ta była wynikiem błędu organu rentowego, bowiem organ działał na wniosek ubezpieczonej, która spełniała warunki do przyznania świadczenia, a przysługiwało jej prawo do wyboru pomiędzy świadczeniami.

Wnioskodawczyni wypłacono łącznie kwotę 2800, 77 zł z tytułu renty rodzinnej za okres lipiec – wrzesień 2015 r – 1867,19 zł w dniu 28 sierpnia 2015 r, 933,59 zł w dniu 15 września 2015 r, co było bezsporne między stronami.

Jednocześnie decyzją z dnia 10 września 2015 r Prezes KRUS, załatwiając wniosek z dnia 4 września 2015 r, a więc ubezpieczona miała świadomość możliwości pobierania jednego świadczenia ,odmówił prawa do wypłaty świadczeń w zbiegu na podstawie art. 33 ust. 2 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r o ubezpieczeniu społecznym rolników, podnosząc, iż wysokość emerytury z KRUS jest wyższa niż renta rodzinna, zatem wypłata świadczenia będzie kontynuowana przez KRUS. Decyzja ta wpłynęła do ZUS w dniu 18 września 2015 r, a więc po wypłacie ostatniej raty spornego świadczenia. Natomiast od 1 października 2015 r wstrzymano wypłatę renty rodzinnej.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego warunkiem uznania świadczenia za nienależnie pobrane jest pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia powoduje jego utratę (w całości lub w części). Pouczenie o takich okolicznościach nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z różnorodnych okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W tym sensie wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 roku, sygn. akt I UK 394/07, LEX nr 494135, Wyrok Sądu Najwyższego z dnia

14 marca 2006 roku, sygn. akt I UK 161/05, publ. OSNP 2007/5-6/78).

Należy w tym miejscu podkreślić, że wnioskodawczyni nie kwestionowała również okoliczności kierowania do niej pouczeń związanych z prawem do renty rodzinnej, ani też ich prawidłowości, podnosiła ich niejasność, biorąc jednak pod uwagę, iż korzystała z pomocy syna oraz jej dalsze wnioski, przyjąć należało, że pouczenie było wystarczające.

Wobec powyższego w ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie zachodzą przesłanki z przytoczonego wcześniej art. 138 ust. 2 pkt 1 o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dla przyjęcia podstaw w nim wskazanych wymagane jest wykazanie dwóch przesłanek. Pierwsza polega na wypłaceniu świadczeń, mimo zaistnienia okoliczności powodujących ich zawieszenie lub ustanie.

W związku z czym należy wskazać, iż organ rentowy słusznie przyjął w zaskarżonej decyzji, iż brak było podstaw do pobrania przez wnioskodawczynię świadczenia w spornym okresie, z uwagi na to, że nie wybrała wypłaty wyłącznie tego świadczenia a miała jednocześnie prawo do emerytury rolniczej. Druga przesłanka dotyczy zaś wykazania, że osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, która to okoliczność została przez Sąd zbadana i w ocenie Sądu wykazana.

Należy także podkreślić, iż zgodnie z art. 6 k.c. to na wnioskodawczyni spoczywa ciężar udowodnienia okoliczności, z których wywodzi skutki prawne. Wnioskodawczyni zaś nie udowodniła, iż w spornym okresie nie pobrała nienależnie świadczenia rentowego.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie wnioskodawczyni.

O kosztach pełnomocnika ustanowionego z urzędu Sąd orzekł na podstawie § 15 ust. 2, § 4, rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22.10.2015 r w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu /Dz.U. 2015 poz. 1801 z późn. zm./,

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełn. wn-czyni